

Vastencyclus 2019: Delen is het nieuwe hebben - (5) Vergiffenis delen

Lezing

Jezus echter begaf zich naar de Olijfberg. 's Morgens vroeg verscheen Hij weer in de tempel en al het volk kwam naar Hem toe. Hij ging zitten en onderrichtte hen. Toen brachten schriftgeleerden en Farizeeën Hem een vrouw die op overspel was betrapt. Zij plaatsten haar in het midden en zeiden tot Hem: "Meester, deze vrouw is op heterdaad betrapt, terwijl ze overspel bedreef. Nu heeft Mozes ons in de Wet bevolen zulke vrouwen te stenigen. Maar Gij, wat zegt Gij ervan?" Dit bedoelden ze als een strikvraag in de hoop Hem ergens van de te kunnen beschuldigen. Jezus echter boog zich voorover en schreef met zijn vinger op de grond. Toen ze bij Hem aanhielden met vragen, richtte Hij zich op en zei tot hen: "Laat degene onder u die zonder zonden is, het eerst een steen op haar werpen." Weer boog Hij zich voorover en schreef op de grond. Toen zij dit hoorden, dropen zij een voor een af, de oudsten het eerst, totdat Jezus alleen achterbleef met de vrouw, die nog midden in de kring stond. Nu richtte Jezus zich op en sprak tot haar: "Vrouw, waar zijn ze? Heeft niemand u veroordeeld?" Zij antwoordde: "Niemand, Heer." Toen zei Jezus tot haar: "Ook Ik veroordeel u niet; ga heen en zondig van nu af niet meer."

Joh 8,1-11

Toespraak

Beste zus en beste broer

Inleiding

Wat een wonderlijk verhaal. Toch wil ik het vandaag eerst over iets anders hebben. Ik kom namelijk graag het huis binnen langs de achterdeur.

De Lier herontdekken – de laatste negen maanden – is voor mij als thuiskomen. Een gemeend dankjewel. Veel gemist, dat wel, maar het nu is voor mij dagelijkse kost.

Ik breng jullie vandaag mijn kijk op de lezing. Geen bevlogen relaas maar echt een allegaartje van bespiegelingen die de laatste weken aan mijn deur kwamen kloppen. Dat ik vandaag jullie toespraak komt vanuit mijn diep respect voor elk van jullie. Zwijgen van mijn kant zou niet eerlijk zijn.

Anekdoten

De mol.

Ik heb het niet over het lopende tv-programma maar over de oproep van Natuurpunt enkele weken geleden om mollen te tellen. Aangezien ik thuis een klein stenen terras bezit, trok ik er die zaterdag op uit naar een relatief grote boomgaard in Damme. Gewapend met een verrekijker zag ik een groot aantal molshopen en nu en dan nieuwe molshopen in aanleg. Als ik goed telde waren er minstens zeven mollen aan het werk. Telwerk verricht. Terug op de fiets. Wat verder zag ik een man in zijn tuin gewapend met een spade. Elk hoopje aarde kreeg een patat met de achterzijde van de spa. Mijn fietsbel rinkelde en ik wuifde naar de man. Hij kwam nader en ik vroeg: "Wat ben je aan het doen?" "Mijn pelouse beschermen." Toen ik hem vertelde dat mollen insectenjagers zijn en met hun molshopen lucht geven aan hun omgeving, zweeg hij eventjes. Ik voegde er aan toe, dat vele mensen ook happen naar lucht in hun omgeving en dat het laatste wat zij verwachten een patat is op hun hoofd. De man keek verrast. "Wat ben jij een rare kwast! Maar je hebt gelijk, ik ben zelf werkzoekend en 't is echt moeilijk om passend werk te vinden. Ik word soms echt onder druk gezet". We namen afscheid en op mijn terugweg zag ik dat er in zijn tuin toch een tiental molshopen onaangetast waren gebleven.

De spiegel

Vorige week vroeg Nele aan de gemeenschap of de spiegel niet in weg stond op de tafel, zodat iedereen het gesprek kon horen, maar ook zien. Sommigen vroegen inderdaad dat de spiegel even zou verdwijnen. Kevin beaamde luidop: "Een spiegel staat altijd in de weg". Misschien heeft de spiegel dit gehoord en voelt hij zich niet meer opperbest op onze 'tafel'. Hij voelt zich stoffig en niet meer gebruiksklaar. Kijk maar. Dus ... uit het gezichtsveld.

Nadenken in de les.

Als leraar zie je vaak dat leerlingen meedenken en nadenken. Rode wangen van de inspanning. De eerste rimpels schieten wortel op het voorhoofd. Dat is misschien geen eindterm maar wel een prima houding. Maar de leerling zelf ziet dat niet. Een spiegel voor hun neus zou heerlijk zijn. Maar soms kun je leerlingen reëel laten zien dat er in klas gewerkt en nagedacht wordt. Een uitstekende gelegenheid om dat te tonen is wijzen op de condens op de ramen. Breinwerk maakt de lucht warmer en je krijgt ongevraagd aanslag op het raam. Wanneer de les eindigt is er altijd wel iemand die met zijn vinger in het condens een hartje maakt op het raam. Een toffe uiting van zowel jonge als oudere pubers. Als je dan vraagt naar het waarom krijgt je als antwoord: "meneer, liefde is toch het mooiste wat er is". Dat kun je alleen beamen.

Terug naar dat evangelie ... wat een wonderlijk verhaal.

Een resem reflecties bij dat evangelie

- Het heeft ongeveer 400 jaar geduurd eer dit verhaal opgenomen werd in het evangelie van Johannes. Kenners schrijven dit verhaal eerder toe aan Lucas. De laattijdige opname in het evangelie verwijst zeker naar het fundament van het huwelijk in de maatschappij.
- Het is een plastisch verhaal. De 'rode lopers' – de farizeeën en Schriftgeleerden – brengen de speelbal – de overspeelde vrouw in het midden van de kring. Kennen jullie dat kringgevoel. Akelig voor wie in het midden staat.
- Waar is de meespelende man? In Leviticus 20,10 staat te lezen: "*Hij die overspel pleegt met de vrouw van zijn naaste, moet ter dood worden gebracht, zichzelf en de vrouw met wie hij overspel heeft gepleegd*".
- Jezus snapt al snel dat het gaat om zijn aanwezigheid, om zijn inbreng, om zijn manier van omgaan met de andere. Hij wapent zich met stilte en wint tijd. Hij bukt zich. Daardoor komt het hart dichterbij de rede of luistert de rede naar het hart. Hij schrijft in het zand. Wat hij schrijft weten we niet, maar daardoor start het breken van de gordel, van de massa rondom de vrouw.
- Het ongeduld van de rode lopers wordt gepareerd door de magische zin: "*Wie van u zonder zonden is werpe de eerste steen*". Deze zin herleidt de massa tot individuen. Een voor een verdwijnen de omstaanders.
- Wat gebeurt er trouwens met de stenen? In Prediker 3,5 staat te lezen: "*Er is een tijd om stenen weg te gooien en een tijd om stenen te verzamelen*". De steen achteloos laten vallen of dan maar in boosheid over de rug weggooien. Met die stenen kun je ook een muur bouwen of ze deponeren in de rivier... om met Bram Vermeulen te zingen: "Het water gaat er anders dan voorheen."
- In dit wondere verhaal horen wij niks over de mensen die Jezus kwamen opzoeken om te luisteren. Ook zij zijn opgestapt.
- De strafste zin is de laatste zin. Ook ik veroordeel je niet. Ook ik... Bondig, bevrijdend rijk.

Omtrent verzoening en vergiffenis

- Vergeving vraagt om solidariteit, dus altijd minstens twee partijen. En niet zoals Karel vorige week op tafel legde dat de regering denkt aan algemene amnestie voor het leger in Guatemala. Hun daden worden proper onder de mat geveegd. De slachtoffers uit het verleden liggen uitgeteld op diezelfde mat. Je reinste onzin.
- In de evangeliëlezing van vorige week – de parabel van de verloren zoon – worden nog altijd de open armen van de barmhartige vader naar de jongste zoon toe over beklemtoond. Is de oudste zoon niet de verlorene? Het schenken van vergeving aan de dader wordt vaak als onrecht ervaren. De verontwaardiging van de oudste zoon is niet onbegrijpelijk. Zijn opstandigheid, zijn haat, ... zijn echt op hun plaats. Noem je dit onchristelijk of onmenselijk? De parabel eindigt niet met de verzoening tussen de broers.
- Het doet mij denken aan vroeger. Ook toen werd er al gepest. Dat ik toen van mijn leerkracht een hand moest geven aan de pester vond ik compleet ongepast. Zand erover, voegde hij eraan toe. Gelijk kreeg ik al enkele seconden later met een brede smile vanwege de pester buiten het gezichtsveld van de leerkracht. Als leraar later heb ik heel vaak brandjes moeten blussen tussen twee strijdende partijen. Steeds opnieuw probeerde ik 'een briesje van begrip' te voelen tussen beide. Vaak stelde ik dan voor om in de toekomst op een creatieve manier zich met elkaar te verzoenen. Heerlijk waren die momenten, al duurde het soms heel lang voor er een echte doorbraak was. Vaak zette ik beide leerlingen gewoon naast elkaar in de klas. Dagelijks ervaren dat de andere er ook is zorgt voor een gewone omgang met elkaar.

Reacties na het kwaad

- Santiago – de hoofdfiguur in de Alchemist van Paulo Coelho – is op zoek naar de schat en is bestolen. Dat is zijn reactie.
“Toen ik nog bij mijn schapen zat, was ik zelf gelukkig en maakte ik iedereen om mij heen gelukkig. De mensen zagen me graag komen en ontvingen mij goed. Maar nu ben ik ongelukkig en bedroefd. Wat moet ik doen? Ik zal verbitterder worden en niet meer geloven in de mensen, omdat één mens mij verraden heeft. Ik zal al diegenen haten die verborgen schatten hebben gevonden, omdat ik de mijne niet heb gevonden. En ik zal het kleine beetje dat ik heb stevig vasthouden, want ik ben te klein om de wereld te omarmen.”

Hij is zijn geloof in de mens kwijt en houdt 'zijn hebben' krampachtig vast. Durft niet meer voluit te leven.
- Aaron Malinsky beschrijft het kwaad van die systematische Jodenvervolgung als overweldigend en onbegrijpelijk. Na de Shoah keerden veel overlevenden zich af van de godsdienst. Het breekpunt, er was teveel ellende geweest. Daarnaast denkt hij aan de reactie van zijn overbuur, de enige overlevende van zijn familie. Hij vroeg aan verre familieleden om bij de geboorte van elk kind het telkens een naam te geven van een van de overledenen. Dat was zijn antwoord op de afgrond van het kwaad: zo ga ik vanaf hier weer verder. Hij was dankbaar omdat hij het overleefd had.
- In een laat interview met kardinaal Godfried Danneels.
“Mijn grootste probleem is niet de vraag of ik ontrouw ben aan andere mensen, maar of ik God niet heb ontgoocheld. Heeft Hij niet meer van mij verwacht?”

Ritueel met de spiegel en de medemens.

Ik haal de spiegel terug. Vergeving is mensen van onder het stof halen. Je ziet ze stralen in alle glorie.

Nieuwjaarskaart 2019

Al jarenlang probeer ik mij in de maanden november en december te focussen terwijl ik lees, kijk, hoor, tast, ... zodat ik met de jaarwisseling een beeld en/of een tekst ontdek waarmee ik heel wat mensen om me heen kan laten genieten, kan laten bezinnen, ...

Mijn moeder zaliger zei zo vaak: "‘t Is nooit te laat om te nieuwjaren".

Die kaart was voor mij het geraamte van deze toespraak.

ik wens je een deugddoend 2019

***monden ademen op
ruiten
vingers tekenen harten
daar in***

***een hand schrijft
in het stof van de aarde
vergeving***

H. Oosterhuis

Tot slot

Ik wil eindigen met een diepe ervaring.

Een drietal weken geleden trok ik met de fiets naar Gent om een lezing bij te wonen over Spiritualiteit en Muziek. Kippenvel, aan de grond genageld, geraakt in diepste vezels.

De componist Arvo Pärt (Spiegel im Spiegel) schrijft bij zijn compositie volgende hartverwarmende woorden: "One line (de piano) is who we are," - met hoogten en laagten, met zelfverzekerdheid en twijfel, met elke onvolkomenheid - "and the other line (de cello) is who is holding and takes care of us" - die mij dag na dag inspireert en vergiffenis aanreikt.

De hele nachtelijke fietstocht terug naar Brugge was heerlijk. Blijf in Mij, zoals ik blijf in u. Laten we luisteren naar een fragment van het werk.

Laat mij besluiten.

Moge de Lier net als de mol, ademruimte geven aan elke drager van kwetsuren.

Laat de spiegel zijn werk doen en ontstof zo vaak als mogelijk het beeld van de andere zodat die weer zichtbaar wordt in zijn volle glorie.

Voor alles is een tijd, zegt Prediker. Vrees niet. Blijf in Mij, zoals ik blijf in u.

Een warme groet.

Antoon Verleye

De Lier, 7 april 2019